

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

NR. 4

15. JUUNIL 1935

II AASTAKÄIK

15. a. juubeli puhul.

Käesoleval aastal täitub Eesti, Trükitööliste Liidul 15 aastat. See ei ole kuigi pikk aeg, võrreldes teiste välismaaliste vennasliitudega, kuid siiski on Liit oma olemasolu ajal läbielanud paljugi.

Liit sündis peale vabadussõda 1920. aastal. See oli aeg, mil möllasid veel mitmesugused töekspidamised tööliiskonnas. Üks leer oli teise vastu ametiühingulises liikumises. Poliitiliste parteide võitlus kajastus otsekohe ka ametiühinglaste keskele, tuues esile lahkkelisi ja mitmesuguseid hinnanguid tegevuses.

Kõik selline olukord tuli läbi põdeda ka Eesti Trükitööliste Liidul. Peetud kongressid maadlesid selle ümber, kuidas aga üht voolu teisest alla suruda. Rahulikust ja asjalikust tööst palju suurt välja ei tulnud. Kuid Eesti Trükitööliste Liit oli esimesi ametiühingulisi koondusi, kes sai sellest segasest ajastust üle.

Juba 1924. a. oli ta jõudnud imestada enda seisukohta ja kui kõik teised ametiühingud suleti poliitilistel põhjustel, jäi Eesti Trükitööliste Liit siiski püsima.

Kindlakskujunemine vaadetes ja seisukohtades kestis aga edasi ja 15. a. juubelil võime märkida, et meie liikmeskond on tüüsti üksmeelne ja ei salli poliitilist võitlust endi ridades. Käidakse põhimõtte järele: iga inimese poliitiline ilmavaade on tema erasi, aga kui seda hakatakse suruma ka teistele peale ja alustatakse selles sihis võitlust, siis tuleb selline inimene ametiühingu juhtimisest välja lülitada.

Kuid ka majandusliku võitluse areenil on liit paljudest tuledest läbi käinud. Suurim neist oli 1928. aastal ülemaaline streik. See nurjus, nagu võivad nurjuda tihtipealegi tööliste võitlused. Streik oli aga katseks Eesti Trükitööliste Liidule ja võib uhkusega öelda, et Liit tuli sellest võitlusest siiski kindlana välja. Ta suutis liüasaamise järele siiski end korraldada vastavalt oludele. Olgugi, et kapitali kaotusega pidi ta pürama enda

tegevust, ei lagunenud ta, vaid jäi püsima. Nüüd 15. a. juubeli puhul võime öelda, et liit on tublisti kosunud ja sammub jällegi tõusu teed, olles ikkagi eeskujuks teistele ametiühingute harudele.

Võiks öelda, et trükitööliiskond hakkab jällegi vaatama usaldusega Eesti Trükitööliste Liidule. Kohtudel käib järjest organiseerimistöö, mis on eriti viimasel aastal annud häid tulemusi. Lükmete arv ühingutes näitab järjekindlat tõusu.

Kokku võttes võiks öelda: Eesti Trükitööliste Liit võib julgelt tulevikuks vastu sammuda. Tema ridades valitseb üksmeelne arusaamine ametiühingulise ühtluse tähtsusest; tema juhtijaskond ei rabele ühele või teisele poole ja omab küllalt kogemusi võitluste tulest läbikäinuna; liikmeskond võtab osa liidu ülesehitatavast tööst.

Kõik see on pandiks, et järgmise juubeli puhul seisame sootuks uute ja avaramate võimaluste ees meie organiseeritud ametiühingulise majandusliku ja kultuurilise olukorra parandamiseks.

SISUS:

15. a. juubeli puhul / Organisatsiooni vead ja tulevik / Kaks ajajärku ETL elus / ETL majandusline vorm / Liidu organisatsiooniline alus / Paremtöö ja kollektiivleping / Kollektiivleping / E. T. Keskliidu 5. kongress / ETL puhkekodu loomine / Kultuurtoimkonna tähtsusest / Palga alammäär töölisel / Eesti trükitööliste Liidu sünd / Organisatsiooniline elu / Esimesed eesti ajalehed / Pilk minevikku / Lühidalt välismailt / Tehnilised teated / Pildid.

Organisatsiooni vead ja tulevik.

Julius Saar.

See küsimus on olnud akuutne kogu ametiühingute olemasolu kestes ja seda ka loomulikult. Kogu meie tegevus on rühitud vigade parandamiseks ja parema tuleviku poole püüdmiseks.

Meie ametiühinguline liikumine on olnud küllaltki kirev. Käsitatav aine on samuti väga lähedane ka Tallinna Trükitöölise Ühingule. Kõigile meile on teada, milleks õieti ametiühing on loodud ja missuguseid sihte ja ideid ta peab taotlema. Kuid paraku ei ole need ülesseatud töökspidamiseks alati vilja kannud, nagu looduseski umbrohi lopsakalt hea vilja hulgas sigineb — s. o. poliitika, mis paiskab inimesed mingisugusesse surutud õhkkonda, mille tormikeerises ta kaotab oma õige orienteerimisvõime.

Ja mis on selle tagajärg? Oleks asjata hakata siin seda küsimust pikalt-laialt käsitama. See on selletagi selge kõigile, kes ametiühingulist liikumist on jälginud ja seda ise kaasa teinud. Meie mäletame Eesti ametiühingulist liikumist juba 1905. aastast. Hiljemini kujunesid ametiühingud juba enam-vähem stabiilsemaks töölisorganisatsiooniks, mille peamiseks sihiks oli teatava töötava koondive või kutseala koondamine oma majandusliku ja kultuurilise heaolu eest võitlemiseks. Meil, trükitöölistel, aga veel palju laiema ulatusega sih-

tide taotlemiseks, nagu abistamine töötaoleku puhul, invaliidisuse ja vanaduse abi jne.

Ja mis me näeme? Me näeme, et neid eelpool mainitud sihte taotlev T. T. Ühing saavutas häid tulemusi — kasvas organisatsiooni liikmete arv, ühes sellega ka majanduslik õitseng: ühingul oli kassas raha, ta võis oma otsekohesteid kohustusi liikmete vastu täita, peale selle sooritada muidki liikmeskonnale kasulikke üritusi.

Siis saabus aeg, kus ajalooratta pöörlemisel kerkib esile okupatsiooni aeg, seejärel Eesti vabariigi loomispäevad ja selle algaastail ka kõik-sugu poliitilised parteid ja rühmitused. See nagu haaras laiemaid masse, ühes sellega ka ametiühinguid ja muid kutseorganisatsioone. See oli ajastu, mil hakkas lopsakalt kasvama umbrohi organisatsioonide kultiveeritud põllul, millele ei võinud jääda tulemata ka oma tagajärjed: inimeste mõtted-meeled kisti oma otsekoheste ülesseatud sihtide juurest eemale. Senised töökspidamised segati mitmesuguste poliitiliste maailmavaadetega. Üksmeel, mis valitses ametiühingutes, kippus selle tagajärjel lagunema, ja loomulikult hakkas lonkama ka organisatsiooni otsekohene siht.

See ajajärk ja veel hilisemadki läbielamused on annud tähelepanelikule vaatlejale nii mõnegi tõhusa näpunäite organisatsiooni vigadest, nende vigade vältimiseks ning tuleviku teede-ideede ülesseadmiseks.

Kutsealalise ametiühingu-organisatsiooni õige ja peamine siht olgu enda ümber koondunud liikmete abistamine nii aineliselt kui ka moraalselt ja nende majandusliku heaolu eest võitlemine. Seda dikteerib juba ta põhikiri, millest peaks kinni pidama ja mille järele peaks käidama. Minevikus tehtud vead olgu meile õpetuseks, millest tuleb teha oma järeldused. Oleks rumal ja andeksandmatu, kui peaksime kord kalli kooliraha eest omandatud õppust jälle otsast peale algama.

Minevikust tehakse alati teatavad järeldused tulevikuks. Seepärast peaks olema igale selge, et ametiühinguline liikumine ja tegevus piirduks ainult oma otsestes raames. Selge on igale, kes selle või teise or-

Kaks aiajärku ETL elus.

Eduard Ruul.

Eesti Trükitöölise Liidu eluea keskel jaguneb meie organisatsiooniline tegevus kahte ajajärku. Esimene ajajärk E. T. L. loomisest kuni 1928. a. palgavõitluseni — tõusuaeg, teine pool 1928. a. kuni viimaste aastateni — languse ajajärk. ETL algaastatel oli trükitöölise ametiala kõige organiseeritum Eesti töölisperes. Trükitöölise peale vaadatakse kui kõige vanemate ja kogenud ametiühinglaste peale, kellel tugevad organisatsioonid ja laialdased kogemused tööliikumises. Meie ühingu ajalugu on kestnud aastakümneid ja aastate jooksul, olles koondunud tugevalt ühingu ümber. On peetud paljuid võitlusi paremate elamistingimuste eest. On saavutatud kollektiivlepingud, mis olid meie oludes tippsaavutiseks. Meie tegevust jälgiti huviga teiste tööliskondade poolt ja võeti eskujuks meie organisatsioonilist korda ja taktikat.

Sisemises elus olime mõndagi traagilist olukorda läbi elanud, aga seegi on elustust ja uut tööindu kaasa toonud. Meelestub ajajärk Eesti trükitöölise elust umbes 1922. a. Äge sisemine võitlus kahe voolu vahel, kus

ganisatsiooniga kaasa tahab tulla, mille eest nad on väljas ja mille poole nad püüavad. Me peaksime jälle jõudma sinnamaani, kus oli T. T. Ü. ennestreigiaege tegevus, kus tegutsesid mitmesugused ringid, nagu sümfooniaorkester, näitetrupp, laulukoor j. m. üldkasulikud üritused. See kõik looks jällegi teatava huviõhkkonna, liikmeskond võiks kaasa teha seal, mis teda kõige rohkem huvitab.

Kutseorganisatsioon, kui teatava ametiala koondis, peab tegema kõik, et võita laiemat massi poolehoidu. Ja seda saavutatakse kindlasti, kui minnakse oma ülesseatud radasid, kaldumata kõrvale õigest taktikast, aga peamiselt hoiduma toomast poliitikat ametiühingusse. Siis võime olla kindlad oma tuleviku edusse.

Iga ametiühinglane, samuti ka need, kes pole veel selle liikumisega kaasa tulnud, tehku sellest oma järeldused. Ja meie võime kindlasti loota, et meie tuleviku töökspidamised organisatsioonilises tegevuses kannavad rohket vilja ja meie tegevus paisub suureks ja tugevaks.

oma mõtteosalisi tahetakse trükitöölise organisatsioonide juhtivatele kohtadele läbi suruda ja trükitöölise ametiühingulist liikumist suunata oma ideede kohaselt. Ajajärk täis innukat võitlust ja energilist organiseerimist. Organiseeritakse hoogsalt ja püütakse uusi mõtteosalisi juurde võita. Koosolekud on rohearvulised, sõnavõtmised elavad ja ägedad.

See elevus läheb üle uutele tegevusaladele. Tärkavad ellu kultuurilised keskused. Kultuurtoimkondade juurde luuakse laulu- ja muusika-koorid, spordi-, näite-, male-, noorte- ja teised ringid. Liikmed koonduvad oma huvikohasesse ringi ja kaob elektriseeritud õhkkond. Meie eluavalduused kanduvad laiali pidusaalidesse, spordiväljadele, ruudulise laua taha ja mujale. Ametiühingute sulgemise puhul jäävad meie organisatsioonid edasi tegutsema. III ülemaalsel kongressil otsustatakse üksmeelselt astuda Rahvusvahelise Trükitöölise Sekretariaadi liikmeks. Seega oleme astunud kaugeleulatava sammu organiseerimise alal, astudes rahvusvahelisse perre, mis paneb meile peale teatud kohustused, aga võimaldab laiaulatuslist moraalselt ja aineliselt toetust võitluste korral majanduslise olukorra parandamiseks.

1928. aastal astume ülemaalselt palgavõitlusse. Minnakse üksmeelselt. Paljud organiseerimatud liituvad, mis laseb oletada peatset ja headennustavat lõpptulemust. Aga võitlus venib ja lõpuks peame vastu võtma paratamatut kaotust. Taganeme lahinguväljalt lööduna, jättes maha palju ohvreid. Kaovad viima-

ETL majandusline vorm.

K. Gern.

Eesti Trükitöölise Liidu tugevuse iseloomustab peale tema liikmete üksmeele ja arusamise veel majandusline külg. On aga selge, et majandusline külg ei saa kunagi kindlustatud, kui liikmed ei suhtu ametiühingulisele tähtsusele küllalt tõsiselt ja ei kanna kohustusi ametiühingu töö arendamiseks. Seepärast tuleb neid tegureid mõlemaid ühevõrdselt hinnata.

Ametiühingud on liikmete usalduse võitnud peamiselt seetõttu, et nad on välja arendanud mitmesugused kindlustusviisid oma liikmetele. Võiksime mainida järgmisi kindlustusi, mis Eesti Trükitöölise Liidu liikmeskonnas praegu maksavad:

1. Vanaduse- ja invaliidsuse toetus.

Sellisesse fondi maksab iga ühing oma sisseastumis- ja liikmemaksudest 15%. Vastava fondi tuludega

kaetakse siis ühingute liikmete abistamise kulud, kui nad on selle fondi alla kuuluvaks tunnustatud.

2. Töötaabi.

Abistamine sünnib veel kohapeal ühingutes, kuid on kavatsus ka seda toetust liidu alla tsentraliseerida, milleks eelmine kongress andis põhimõtteliku nõusoleku.

3. Reisu puhul toetus.

Senini toetati ka neid, kes välismaile sõitsid töötsemise otstarbel. Kuna aga maailmas üldiselt on tööolud kitsad ja töö leidmiseks oma kutsealal väljavaated väikesed, siis välismaale sõidu puhul toetust enam ei anta, seda aga võimaldatakse sissemaal, kui keegi leiab endale teenistust teises linnas, siis saab ta sellest fondist reisuabi.

4. Matusabi toetus on ühingutes kohtade peal igalpool isesuguselt teostatud.

5. On mitmes ühingu ka läbi viidud elukindlustused jne., samuti ka laenude andmine, kuid üldiselt ei ole suurem osa ametiühinguid selle oma ülesandeks võtnud.

Selliste ülesannete täitmiseks, samuti ka ühingute ja liidu harilikku ülalpidamise kuludeks maksab iga liige nädalas kindlaksmääratud liikmemaksu, milliseid on 5 kategooriat. Liikmed võivad liikmemaksu kategooriat ise valida, millest oleneb ka nende abistamise korral antav abisumma suurus.

Osa ühinguid maksavad liidu juure loodud majachitamise fondi summasid, mis lähevad tulevikus vastava hoone ehitamiseks trükitöölisele. Seda maksu võtsid need ühingud oma iga-aastasse eelarvesse.

sed kollektiivlepingud ja meid, kui organisatsioonide, ei tunnustata enam ettevõtjate poolt.

Selle kaotusega algab meie peres teine ajajärk. Liikmete arv kahaneb ja viib osa meie ühinguid tõeliselt surma, kuna teised varjusurmas tasakesi edasi elutsevad. Allesjäänute hulgas valitseb tardunud ja loid meeleolu. Koosolekutest osavõtjate arv on väike ja kellelgi ei ole taht organisatsioonide juhtimisele asuda. Palgad alanevad järjekindlalt ja saavutavad hädaabitöölise taseme.

Suvepuhkus kaob enamates ettevõtetes ja nädalapalk taganeb samm-sammult tunnitasu eest. See on teise ajajärgu saavutus.

Elu on meist mööda ruttanud! Nüüd vaatame meie pealt, vanemad ametiühinglased, kuidas nooremad organisatsioonid oma palgatingimusi parandavad ja kollektiivlepinguid ellu viivad!

Käesoleva ETL juubeli puhul mõelgu järele iga meie kutsealal tegutsesja, kas ei ole aeg languse ajajärku likvideerida.

Liidu organisatsiooniline alus.

A. Schönberg.

Eesti Trükitöölise Liit on nii koostatud, et tema liikmeteks on iseseisvad juriidiliste õigustega ühingud. Liidul on ainult kontrollimise õigus ja töö ühtlustamine ühingute vahel, ilma et ta saaks kuidagi sundida üht või teist ühingut alistuda liidu kongressi otsusele muidu, kui ühingu eemaldamisega liidu liikmeskonnast. Peab märkima, et sellise moodusega on töö rahulikult arenenud. Ühingud on respekteinud enamusega vastu võetud seisukohti ja sel alal ei tulnud ühingutega kunagi konflikti. Kõik kohustused on korralikult täidetud, mis omakord annab tunnistust, et ühingud on küllalt teadlikud enda sammudes.

Liidu kõrgemaks organiks on liidu kongress, mida peetakse iga 3. aasta tagant. See valib liidu juhatuse ja annab tarvilikud juhtnöörid ja määrab kindlaks liidu tegevuse põhialused. Kongressile saadavad iga ühing 25 liikme pealt ühe saadiku. Kuna liidu kongressid iga aasta kokku ei tule, siis on valitud veel volikogu. Volikogu kompetentsi kuulub rahaliste aruanete kinnitamine ja eelarvete vastuvõtmine ja üldse küsimuste otsustamine, mis vajalikud liidu jooksva töö arendamiseks. Iga ühing saadab ka sinna oma esindaja — igast 1 esitaja.

Täidesaatvaks organiks on liidu juhatus, see on koostatud vähemalt 5 liikmest ja asub Tallinnas. Praegu on liidu juhatuses 7 liiget, neist kaks provintsist valitud.

Liidu tegevuse järelvalvajaks on liidu kongressil valitud revisjonikomisjon.

Mis puutub ühingutesse, siis seal on täiesti iseseisev teotsemine. Ühingute juhtivaks organiks on peaosolekul valitud juhatus. Ühingute juures töötavad mitmesugused toimekonnad, nagu kultuurtoimekond jne.

Nagu ülaltoodust näha, on kõik ühingu tegevus koordineeritud selles sihis, et ühingu tegevust mitmekülgeks muuta ja liikmeskonnale pakuda avaramaid ja meelelahutuslikumaid võimalusi. See tihendab liikmeskonda ja toob neid üksteisele lähemale.

Mis puutub praegu ühingutesse, siis on liidul 15. aasta juubeli puhul arvestada järgmiste kohtadega:

Tallinnas (usaldusmees Rakveres), Tartus (osakond Valgas), Pärnu, Viljandi ja Narva. Hiljaaja eest asuti organiseerima ka Võru-Petseri ühingut, kus mõlemist kohtadest loodetakse liikmeid juure organiseerida.

Varematal aegadel oli liidul liikmeid ka teistest kohtadest, nagu Kuresaarest jne., kuid nad suure streigi aegu lagunesid. Nüüd tahetakse ühinguid või osakondi ellu kutsuda ka sinna. Eestkätt tuleb rõhutada, et selline töö ootab Haapsalus, Kuresaares, Paides ja veel mõnes muus linnas.

KUTSESEKRETARIAADIST.

Tr. kutsesekretariaat pidas 3. mail 1935 järjekorralist koosolekut, kus muuseas arutati järgmisi küsimusi:

40-tunnilise tööpäeva kaitset rahvusvahelises tööbüroos.

Austria kolleegide toetamise küsimusi.

Mitmele kongressile määrati esitajad.

Parem töö ja kollektiivleping.

V. Kruberg.

Peale 1928. a ebaõnnestunud streiki tuli trükitööstuses ilmsiks languse tendents. Kui esialgu piiruti vaid sellega, et teostati vähemaulatuslist palkade vähendamist, siis suurenes see aegajalt epideemiani, jõudes välja 90 sendini päevas trükiladujale ühes kesklinnas asuvas trükikojas.

Kui juba enne viimast streiki Tallinnas oli külluses väiketrükikodasid, siis paisus nende arv peale streiki veelgi. Tööd tuli leida, kuid tellijaskond püsis endine. Ning algas üldine hindade alla löömine, kus konkurentsis ei olnud enam peatumist, ning ühes sellega langes ka tööde kvaliteet.

Et kuidagi otsustaga kokku tulla, leiti abinõu tööliste palkade alandamises, ja kui osa töölistest palkade vähendamisega ei leppinud, ning teistele tööaladele siirdusid, algas uus massiline õpilaste vabritseerimine.

Meil on küll maksev kord, et kui nüüd kusagile trükikotta õpilane võetakse, peab sõlmitama vastav leping. Kuid kontrollige, palju leidub Tallinnas trükikodasid, kus säärane leping olemas.

Esimese aasta õpipoisid, kes vaevalt vinkli kätte saanud, on juba praeguste olukordade juures võimelised ladujatega võistlemiseks. Töö ilu ei ole mõõduandev sest valitseb hüüdsõna: „Kiirelt — lööge kas või rämpsü kokku!“

Selline olukord valitseb praegu meie väiketrükikodades, kuid üksikuid üksikuid suurigi näib veetlevat too „jaht kiirusele ja sibulahunnikutele“! Sealgi on alanud palkade allakruvimine.

Kuid igal halval on ka oma hea külg, sest mitte kõik ettevõtete omanikud ei saanud ega võinud laskuda sellele tasemele, sest neil ei seisa silme ees mitte odavad palgad, kiirus ja rämps töö, vaid rahuldavate olude juures kiire ja kvaliteetne töö.

Ning rõõmustaval kombel näeme, et just säärastes ettevõtetes aastabilansid näitavad pidevat tõusu, mis võimaldab maksta töölistelegi aasta puhaskasust.

Milles seisab edu saladus, et just need trükikojad, kes täiesti kaasa ei tee võidujooksu palkade allakruvimiseks, annavad kasu kuna teised

tihthigi otsotsaga ehk kahjudega peavad töötama „hiilgavate“ palgaolude juures.

See on töölust, mis otsustab võistluse alalhoidlike kasuks.

Teine põhjus seisab tellijais. Ei võeta enam vastu igat rämpsu, maksatakse veidi kõrgemat tasu kuid töö on selle eest ka parem.

Säärasele kahele vastuoksusele oleme välja jõudnud. Aegajalt katsutakse esimeste poolt teist gruppi kaasa tõmmata palkade allaviimisele. Kes vastutab selle eest, et viimati trükitööliste palgad langevad üldiselt hädaabitööliste palkade tasemele.

Siin peavad ja võivad ka töölisel oma sõna kaasa rääkida. Minimaalpalkade seaduse eelnõu on praegu riigi majandusnõukogus kaalumisel. Tööliste esindajail peab seal olema kindlaks ja murdmatuks ülesandeks saavutada kõigiti rahuldav minimaalpalk. Ja teiseks kollektiivleping, mille oma järgneva ülesandeks peab võtma Eesti Trükitööliste Liit.

Tean väga hästi, et see on sõna, mis pesitseb iga trükitöölise sügavamas südamesopis. Ta on sinna surutud ja ei usuta, et kord tärkaks võimalus selle elluviimiseks, vähemalt praeguses olukorras. Kuid miks siis — kas streigiga?

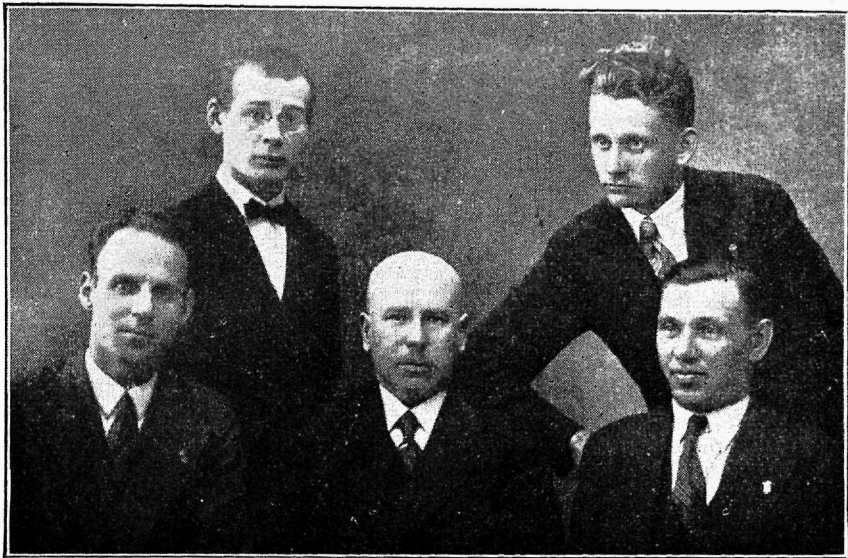
Ei. — Streik praeguses olukorras trükitööstuses on võimatu ta lõpeks tingimata uue ja veel hävitavama fiaskoga, kui eelmine. Jääb aga veel teinegi võimalus!

Rahulik kokkulepe peremeestega, sest sealgi leidub neid, kes aru saavad kollektiivmõttest, kus mitte ükski tööandjat ei tehta patuoinaks, vaid kus ka meil endil — töölisil, tuleb vastustust kanda, mis meile vääriline.

Minu kirjutise sihiks oli vaid juhutada kaastööliste tähelepanu praeguse olukorra parandamise võimalustele. Ja usun, kui nendel alustel töötada, kus kvaliteetne ja korralik töö jällegi üldiselt mõjule pääseb, siis ei leiduks vastuonnijaid kuigi palju.

Seadku Eesti Trükitööliste Liit oma järgnevate aastate tegevusprogrammi käesolevas kirjutises esiletoodud mõtted ja katsugu neid ka ellu viia.

Teiste kaastööliste edu sel alal olgu meile tiivustajaks.

Tallinna Trükitöölise Ühingu juhatus.

Istuvad vasakult paremale: A. Offenbach (sekretär), J. Antje (esimees), A. Schönberg (abiesimees ja laekur); seisavad vasakult: K. Vainula (varahoidja) ja J. Reisner (abisekretär).

Kollektiivleping.

Meile, trükitöölisele, ei ole see sõna mitte uudne. Mäletame veel väga hästi, kuis peeti võitlusi kollektiivlepingute ümber trükitöölise ja -töösturite vahel. Võitluste tulemusena oligi aegu, kus olid kollektiivlepingutega seotud suurem hulk trükikodasi. Kui 1928. aastal kaotati üldstreik, siis varisesid kokku kollektiivlepingud.

Nüüd näeme, et kollektiivlepingute sisseseadmise eest on astunud samme teised tööstusharud. Mainime siin eeskätt Pärnu sadamatöölisi, kes 1934. a. suvel streigiga sundisid sellekohase lepingu tegema. Kingsepä alustasid üle maa võitlust kollektiivlepingute eest, mis, näiteks, Tallinnas andis ka soovitud tulemusi. Potsepä sõlmisid eeskujuliku lepingu Tallinnas 2-päevase streigiga. Kollektiivlepingute sõlmimise ind on paiskanud end veel mitmesse teistesse tööharudesse.

See annab tunnistust, et kaotuste peale vaatamata kollektiivlepingu mõte ei sure — teda võib alla suruda, mööda minna, aga siiski elu dikteerib ette kokkulepe vormi palga- ja töötingimistest.

Isegi „Päevaleht“ oli sunnitud selle küsimuse juures peatuma, kuna kollektiivlepingute võitlus on laiemat tähelepanu äratanud. Ja salata kollektiivlepingute positiivseid külgi ei saa keegi.

1) Kollektiivleping võimaldab kaotada ebaterve konkurentsi tööstuste vahel.

2) Võimaldab rahulikku tööd ettevõttes ja hoiab ära asjatuid konflikte.

Töölisele loob ta aga kindla tunde enda õigustes ja palgatingimustes. Peale selle veel terve rida paremusi, mis kasulikud nii tööandjaile kui ka tööliste.

Meie trükitööstus kannatab praegu just kollektiivlepingute puudumise tõttu. Ettevõtjad konkureerivad omavahel palga tingimuste alandamises ja selle all kannatab nii mõnigi soliidne trükikoda. Kollektiivlepinguga oleks aga võimalik sundida tööstusi ühesugusele alusele seada palga- ja töötingimustes.

Võiks öelda, et kollektiivleping on tänapäeva akuutne nõue. On aeg, et selle üle peaks ka laiem trükitööliskond huvi tundma.

E. Töölisühingute Keskliidu 5. kongress.

12. mail s. a. peeti Eestimaa Töölisühingute Keskliidu 5. kongressi. Nagu juba varemalt teatasime, oli selle kongressi registreerimisega palju raskusi. Ametivõimud olid saanud informatsiooni, nagu oleks kongressil oodata mitmesuguseid võitlusi jne.

Möödunud kongress aga näitas ilmekalt, et kongress oli üks üksmeelsemaid. Saadikud kohtadelt olid kaineid ja asjalikult arutanud oma küsimusi. Põhimõttena viidi läbi ka see, et ametiühingute juhtimine peab minema tegelikkude ametiühinglaste kätte, kes kontaktis on laiemate hulkadega. Nii kujuneski uue valitud Keskliidu juhatus koosseisuga, kus pea igalt alalt on esitajad ja ametiühingute tegelikud funktsionäärid.

Seepärast oli imelik kuulda mõningate saadikute kallalekiippumisi, kus arvustati teravalt ja heideti ette, nagu oleks teostunud mingisugune ühisfront ja nagu oleks lahutatud rahvusvaheliselt vaba-ametiühinguliselt aluselt. Sellised jutud leidsid üldist muiet ja kongress vastuvõetud otsustes just eriti rõhutas, et senini võetud suund jätkub ka edaspidi. Kongressil viibisid ka välismaade ametiühingute organisatsioonide esitajatena — Soomest Hällström ja Salovaara ja Norrast Nordahl. Sms Hällström on praegu Soome Trükiteolliste Liidu sekretäriks.

Uude Keskliidu juhatusse valiti järgmised saadikud:

- A. Jõeäär — Maatööliste liidust.
- K. Kiiman — Ehitustöölise ühingust.
- L. Metslang — äri- ja kontoriteenijate ühingust.
- H. Isküll — Nahatöölise ametiühingust.
- A. Offenbach — Trükiteolliste Liidust.
- A. Aben — maatöölise liidust.
- H. Roog — tekstiiltöölise ühingust.
- J. Mikhelson — tekstiiltöölise üh.
- A. Poller — sadamatöölise üh.
- R. Valm — rätsepatöölise ühingust.
- K. Lepik — autojuhtide ühing.
- M. Tartu — potisepa ühing.
- V. Valdson — meremeeste ühing.
- R. Jõulu — nahatöölise ühing.
- A. Andreesen — ehitustööl. üh.

Uus Keskliidu juhatus jaotas ametid omavahel järgmiselt: esimeheks

K. Kiiman, abideks H. Isküll ja A. Offenbach, sekretäriks L. Metslang, organisatoriks J. Mikhelson, abisekretärideks A. Aben ja Roog. Laekuriks jäi A. Jõeäär.

Loodetavasti läheb eesti ametiühinguline elu nüüd hoogu, kuna ametiühingud näitasid selgesti, et nad ei taha endiste poliitiliste suurustega kuigi palju tegemist teha.

8. aprillil s. a. mälestas Viljandi Trükiteolliste Ühingu liige Johan Kisa oma 25. aasta ameti juubelit.

8. aprillil 1910. a. asus juubilar esmakordselt tinapulga teadust õpima Viljandis A. Tõllasepa trükikotta, kus ka peale 4-aastase õppeaja sooritamise järele veel lühikest aega abilisena töötas. Siis siirdus Venemaale oma eriala täiendamaks. Varsti puhkes maailmasõda ja sõjalained tõmbasid ka teda kaasa, kus ta sakslaste kätte vangis langes. Peale sõjalõppu ja Saksamaalt sõjavangist vabanedes tagasi kodumaale jõudes, asus jälle Viljandis, A. Tõllasepa (nüüd J. Nurmbergi) trükikotta tööle. Praegu töötab juubilar Sakala trükikojas juba pikemat aega.

Johan Kisa on ka korduvalt olnud kohaliku trükiteollise organisatsiooni revisjonikomisjoni ja juhatuse liikmeiks ning ametivendade hulgas tunnatakse juubilari kui vaikse iseloomuga ja vastutulelikku inimest.

Ühingu nimel andis juhatus juubilarile üle auaadressi ja kaastöölise poolt annetati nahkköites albumi hõbeplaadiga.

Soovime jõudu ja edu teiseks vee-randaastasajaks lugupeetud ametivennale.

ETL puhkekodu loomine.

Alfred Offenbach.

Kuna küllaldaselt on sõna võetud juba varemalt põllutöoministeeriumilt pakutud maatükkide asjas, siis ei tarvitse enam nende juures peatada. Eesti Trükitööliste Liidu juhatus oli igakülgselt kaalunud nende objektide kasutamise küsimust ja leidis nad liidule vastuvõtmata oleva. Selleks oli rida põhjusi:

a) pakutud kohad olid kaugel tsentrumitest ja ühenduse pidamine nendega oleks raske.

b) maakohtadel asuvad hooned olid niivõrd viletsas seisukorras, et nende uuendamine oleks liig palju kulu nõudnud.

c) loodusliselt ei oleks nad kuigi palju pakkunud.

Seepärast pidi astuma uusi samme, et teostada siiski puhkekodu loomise küsimust. Selleks pöörati uuesti põllutöoministeeriumi poole ja sealpool soovitati kas Kehra või Aegviidu ümbrust. Kuna Kehra on madala pindalaga, siis valiti selleks Aegviidu. Liidu juhatus käis kohapeal sealsete oludega tutvunemas ja leidis, et Aegviidu vastaks kõige enam puhkekodu loomise nõuetele.

Üldiselt on teada, et Aegviidu ümbrus oma kõrgendikkudega, järvedega ja põlise metsaga pakub loodusliselt ilusat vaatepilti. Tema tähtsus seisab aga selles, et õhk seal on puhas tervist kosutav. Aegviidus on mõeldud luua suvituskohade süsteem ja antakse vastavaid maatükke välja.

Liidu juhatus leidis väljaantavaist kohtadest kõige sobivama ja ilusama Utria biisam-rottide kasvanduse kõrval asuvat maakohta. Tagaküljeks oleks paks mets, maja ise võiks ehitada mäenõlvakule. Päikesepaistet saaks päev otsa. Natuke maad eemal umbes 300 meetrit asub Nikkejärv, samuti jookseb Utria kasvanduse taga Jänedä jõgi.

Kõik teised järved — arvult 7 — asuvad koha läheduses.

Liidu juhatus kavatseb maakohta küsida I hektaari suuruses, missugusesse maa-alasse jääks ka metsa ja juure nõutakse ka peenramaad. Vastav palvekiri esitatigi põllutöoministeeriumile ja nüüd oodetakse sealtpool vastust.

Mis puutub maja ehitamise kavasse, siis oleks veel varajane neid kavu teha. Kahtlemata tuleb aga silmaspidada, et kavatsetav ehitis peaks

olema kindel hoone, kus ka talvel saaks elada. Talvel on Aegviidu ümbrus otsekui loodud talispordiks. Suusatamise võimalused on avarad. Samuti aga on tarvilik, et hoone järelvalvaja ja korrashoidja saaks elada külma kartmata läbi aasta.

Sisemine ehitus peab läbi viidama tubade süsteemi alusel, kusjuures võiks arvestada, et puhkuselolijad sõidavad sinna koos perekondadega.

Mis puutub maja ehitamise tingimistesse, siis on seal kerge võimalus saada ehitusmaterjali. Aegviidus asub saeveski ja materjal tuleks poole oodavam, kui kusagilt mujalt neid muretseda. Pääs puhkekodusse oleks ka hõlbus, kuna ta ei asu mitte kaugel Aegviidu raudteejaamast, umbes 2 kilomeetrit.

Toitaineid võib ka hõlpsalt saada, kuna Aegviidus on rida kauplusi, samuti ka ümbruskonna talunikud elavad peamiselt suvitajate toiduga varustamisest.

Nii võiks see küsimus igakülgselt lahendust saada. Liidu volikogu, mis astub juubeli puhul kokku 16. juunil, peab seda küsimust arutama, mis ka võetud päevakorda. Lodetavasti selgub siis ka teiste ühingute seisukoht Aegviidu suhtes ja seega oleks trükitööliste liidul vabad käed tegutsemiseks. On arvata, et volikogu ajaks selgub ka põllutöoministeeriumi vastus.

Kultuurtoimkonna tähtsusest.

J. Reisner.

Iga suurem ametiühing seab suu-remad nõudmised oma juhatusele. Liikmed ei lepi enam ainult abirahade saamisega, ei ka ainult ühingu istu-misega ja üksteisele oma murede kurt-misega. Nõutakse enam tegevust, tööd ka kultuurilisel alal.

Kultuurilise töö korraldamine on raske töö. Ta nõuab palju aega, ener-giat, püsivust ja õiget arusaamist ülesandest. Selle veeretamine ainu-üksi juhatuse õlgadele ei ole kunagi küllalt otstarbekohane ega tulemuste-rikas.

Meil on ühingutes palju mitmesu-guste huvidega liikmeid. On jalg-pallimehi, maletajaid, näitlejaid, laul-jaid ja palju teisi. Pääle oma hui-ala on mitmed neist veel tublid orga-nisaatorid. Nad suudavad tõmmata teisi kaasa tegevusse. Selleks moodus-tame kultuurtoimkonna.

Kultuurtoimkonna ülesandeks jääb: võtta korraldamisele kultuuriline kui ka meelelahutuslik töö ühingu juures, seejuures töötades ühingu juhatusega käsikäes või iseseisvalt.

Igas elujõulises organisatsioonis peab valitsema kindel kord ja täpi-pealus ülesannete täitmisel. Mitte-aktiivsed ja loiid liikmed takistavad teiste tööd, halvavad töötahet ja on seega kõlbmatud koostöök. Seda eriti algavas organisatsioonis. Kultuur-toimkonna kodukord peab nägema ette võimaluse nende vahetamiseks uute liigetega.

Lõpuks tahaks veel puudutada J. J. kirjutist eelmises „Trükitööli-ses“. See on ju õige, et tartlastel on võimalus kasutada haigekassa suve-koloniid Udernas. Meie teada aga on seal erilised maksud puhkekodu kasu-tajaile ja pealegi tuleb viibida hai-ge-te seltsis. Kuivõrd see otstarbe-kohane ja soovitatav on, selle üle ei tar-vitseks vist palju kõnelda. Uderna suvekoloniid ei ole igaihele kättesaa-dav ja vist ei leiduks ka sinna suvi-tama minejaid kuigi suurel hulgal. Teine küsimus on aga trükitööliste endi puhkekoduga. Soome praksis on näidanud, et sellised puhkekodud leiavad elavat kasutamist ja Soomel näiteks on neid loodud üle maa.

Siin maksab ju ikkagi põhimõte: oma tuba, oma luba.

Kultuurtoimkonna töö endast jagu-neb kaheks: suvine ja talvine. On selge, et suvel ei jatku inimestel püsi-vust kestvamaiks üritusiks, nagu seda on igasugused koosolekud, õpingid ja loengud. Aitab suvel küllalt hui-ja küllasõitudest, kas kodumaale või naaberriikidesse, spordivõistlustest, -mängudest jne. Olgu suvi ikkagi puhkus töö asemel, kuid kultuurtoim-konna ülesandeks jäägu see puhkus teha huvitavaks ja mitmekesiseks.

Kultuurtoimkonna kui ühingu juha-tuse raskem tööaeg algab talvel. Tuleksid korraldamisele õpingid, kursused, loengud. Algavad tööd male-ringid, laulukoorid, näitetrupid ja or-kestrid. Raamatukogu, ruumide mugavamaks tegemist ja omavahelisi koosviibimisi teeõhtute, jõulupuu või pidude näol ei tohi ka sugugi unus-tada.

Viimasel ajal on saanud tähele-panuväärivaks õpingidetöö. See on moodus, kus 5—10 inimest kogunevad kindla korra järgi ja arutavad siis teatud huvialasse puutuvaid küsimusi. Õpingil peab olema juht ja kindel töökava. Ta peab hoidma õpingi koos. Asutada võiks ametiühingulisi, majanduslikke, kirjanduse ja kunsti, ametalalisi ja ka keelte õpinge.

Laulukoori ja orkestri rajamine on otstarbekohane siis kui on kindel arv liikmeid osavõtjaina kindlustatud. Samuti ka loengud ja kursused. Need alad on seotud enamasti kuludega, mida võime teha ikkagi ainult siis kui neist kuludest on kasu liikmeskonnale või kui need üritused end ise aineliselt tasuvad. On tõesti kena, kui oma pidu-del ja koosviibimistel esinevad kavas oma liikmed laulukoorina, orkestrina või näitetrupina, kuid liikmeskond peab tundma ise tarvidust nende jär-gi. Kunstlikult saab siin harva meele-olu luua ja midagi läbiviia.

Raamatukogud on meil juba loodud peaaegu igas suuremas ühingu. Kus aga veel mitte, sääl tuleks ta luua. Meie raamatukogudes peaks olema tingimata esikohal kutseline kirjan-dus. Kõiki muid raamatuid saab ker-gemini hankida ka teistest raamatu-kogudest, kuid hoopis harvemini trüki-tehnilist kirjandust. Ei ole lihtsalt. Ja ometi vajavad seda õpilased kui ka vanemad töölised tihti oma tead-miste täiendamiseks. Muidugi tuleb

Palga alammäär töölisele.

Teadusmehed on välja arvestanud inimese normaalse toidutarviduse üksuste — n. n. kalooriate — arvu järele. Iga inimene vajab teatud arvu neid üksusi enda elu seeshoidmiseks ja siseorganite uuendamiseks. Kui inimene hakkab alla ettenähtud normi tarvitama kalooriaid, siis kannatab ta alatoitluse all, mida võib võrrelda nälгимisega. Kõik oleme näinud ja näeme enda ümber alatoitluse käes kannatavaid inimesi — nende nägu, nahk jne. ilmestavad kohe seda. Muidugi töö juures kulub inimesele rohkem kalooriaid, sest raske töö nõuab veelgi lisa kalooriaid.

Nii on välja arvestatud, et raske-tööga tegelev tööline, eriti sadamataöoline, vajab päevas keskmiselt 6.000 kalooriat, mida ta saavutab toitu süües. Olgu siinjuures märgitud, et seda võib ta odavamalt saavutada tarvitades leiba, rasva, kaunvilja, kala, piima — mis annavad rohkesti kalooriaid.

Kui arvestada sadamatöölise perekonda 3-liikmelisena, siis vajab ta kuus 366.150 kalooriat, mis hinnates vastava turuväärtusele toitaineid näol teeks kuus välja Kr. 47.54.

Meie korteriolud on väga kehvad, kuigi tüürid teevad suure protsendi töölise palgast. Kui arvestada tuba ja kööki vanades majades üüriga Kr. 15.— kuus ja lisada kütte ja valgustuse peale minevaid summe Kr. 3.80, siis oleks korterikulu üldiselt kuus 18 kr. 80 senti. Need sum-

mad on võetud liigagi tagasihoidlikult, eriti korteri osas.

Ka riietus kolmele inimesele on praeguste hindade juures kallis. Äärmise nappusega, kusjuures ülikond on mõeldud 2 aasta kandmiseks, samuti palit ja üks paar saapaid iga perekonnaliikmele ja juure lisades veel muid riietuse esemeid, võiksime kuus kulutada kõige vähem Kr. 10.47.

Kuid tööline vajab muidki tarbeasju. Ta vajab lapsele kooliraamatu, endale ajalehte, tubakat, tarvitat ka trammi või sõitu ja posti, kõik see on võetud mitmesuguste kulude all kokku ja teeb välja kuus 15 krooni 18 senti.

Nii siis, kui tööline tahab inimvääriiselt elada ja mitte kannatada koos perekonnaga viletsates korterites, mitte elada mustuses ja pimeduses, süüa niipalju, et seda jatkuks tema normaalseks rahuldamiseks, siis peab ta kuupalk ulatama kuus Kr. 91.99.

See on moodustatud järgmiselt:

Toit	Kr. 47.54
Elamu	„ 18.80
Riietus	„ 10.47
Muud	„ 15.18

Kr. 91.99

Vähegi inimlikele tingimusele vastav elatismiinum meie oludes peaks olema eeltoodud kalkulationsioonist suurem ja ulatuma umbes 110 kr.

võtta arvesse, et saab neid tellida ainult võrkeelseid välismailt.

Raamatukogust ei tohiks ka puududa ilukirjandus ja aegkirjad. Kuid siin tuleb hoiduda sellest, et ei osteta kokku igasugu odavat alaväärtuslikku rämpsü, vaid ikkagi ilukirjandust sõna tõsisel mõttes. Parem väike raamatukogu ja väärtuslik kui suur ja sisult vilets.

Vajaline on ametiühinguline teaduslik ja mitmekesine majanduslik ja sotsiaalpoliitiline kirjandus. Ametiühingu ülesanne on ka süvendada liikmeis sotsiaalpoliitilist mõtlemist.

Kui on ühingul võimalik, tuleks korraldada veel väike käsiraamatukogu või lugemislaud. Sääls oleks siis

esitatud ajalehed, ajakirjad ja ka tehnilised albumid ja -ajakirjad. Kui see pole võimalik täies ulatuses, siis ajalehe riul mõne ajalehega, kas või seltsimeeste endi poolt toodud — seda peaks ikka saama.

Ka ruumide korraldus peaks kuu-luma õieti kultuurtoimkonna hoolde. Poleks halb, kui ühingus oleks raadio.

Kui kultuurtoimkonnas on mehed omal kohal, siis leiab ta palju tegevust. Seltsimehed, kes ütlevad, et ühingus pole midagi teha, leiavad sääl jälle ajaviidet. Liikmed seotakse kõvemini oma ühinguga ja nii moodustame tugeva ja ühtlase ühingu. Ja see ongi kultuurtoimkonna pääülesanne.

Eesti Trükitöölise Liidu sünd.

(Järg 6).

4. kongress peeti 22., 23. ja 24. augustil 1924. Peale hulgaliste areteerimiste ja raskustega võitlemises on meeleolud hulga pessimistlikumad ja ei ole ka kongressil enam seda poliitilist meeleavalduse pilti, nagu see varematal aegadel oli. On järele jäänud mõõdukam liikmeskond, mistõttu kongress võtab asjalikuma ilme. Juba esimees Rossi ettekandest selgub, et senised võidud olid tingitud poliitilisest olukorrast ja sellest, et ettevõtjatel ei olnud vastu panna organisatsiooni trükitöölise vastu. Nüüd on olukord muutunud. Paremehed on paremini organiseeritud kui trükitöölised ja riigivalitsus ei sega enam meie kasuks võitlustesse. Töölise hulgas on maad võtnud mingi tarretus ja eemalhoidmine. Esimees areteeriti ja temale ei leitud kohast asemikku.

Tallinna saadik Jürgenson räägib: o./ü. „Töölise Maja“ on toetatud 250.000 margaga, s. o. rohkem kui keegi teine ühisus, kuid vastavaid ruume ei ole saadud.

Nagu ülaltoodust näha, ei ole tegevus organisatsioonilisel alal kuigi hiilgav olnud — mida tõendavad juhivate isikute väljendused.

Üldse võttis kongressist osa Tallinnast 18 saadikut, Tartust 5, Narvast 2, ühe saadikuga olid esitatud Valga, Võru, Viljandi ja Kuresaare. Soome trükitöölise liidust oli esitajana ilmunud Uno H. Immonen.

Kongressi juhatajaks valiti K. Tärna, O. Miger, H. Kurtus. Sekretärideriks A. Assor, J. Kraan ja J. Ode. Päevakorras olid organiseerimisküsimus, kooperatiivliikumine, liidu põhikirja ja kodukorra muutmine, hariduslise ja tehnilise oskuse tasapinna tõstmine ja m. Kõigi kohta võetakse vastav resolutsioon.

Hääletamata jäeti endise juhatuselise liikme Semjonovi poolt esitatud ettepanek: neljas trükitöölise kongress tervitab sm. Reinsoni, kui E. T. L. esimeest ja asjaajajat, niisama ka kõiki, kes töörahva kasude kaitsmise pärast trellide taga praegu viibivad.

Uude liidu juhatusesse valitakse: J. Rossi, J. Rebane, E. Ruul, A. Leekar ja K. Nurk Tallinnast, provintsi — A. Vingar, A. Assor, J. Kraan ja H. Kurtus.

Juhatus ametid jaotades valis esimeheks J. Rebase, sekretäriks A.

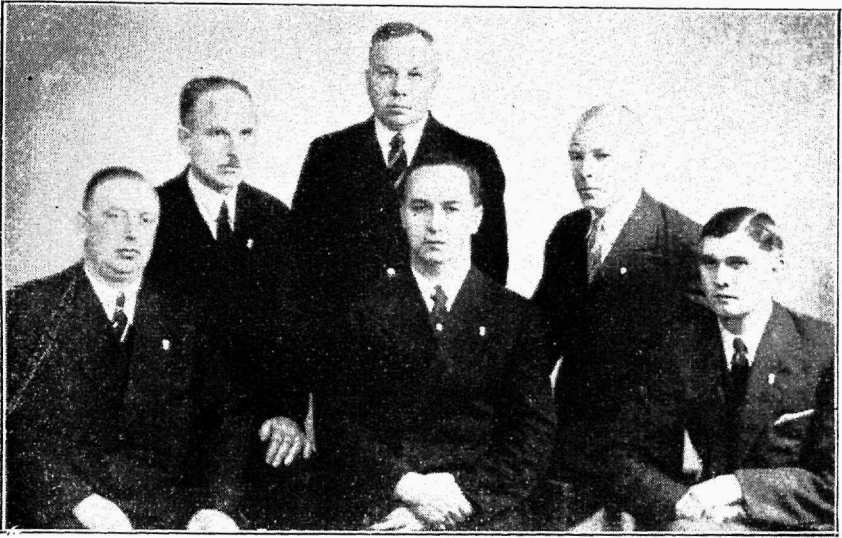
Leekari. Hiljem valiti J. Rebase asemele E. Ruul.

Liit teeb algatuse ülemaa palku juure nõudmiseks. Tallinnas tõstavad mõned trükikojad palku 15% võrra. Pärnus on palga alammäära tõstetud 1500 margalt 1650 peale. Võeti üles ka küsimus liidu töötute liikmetele ka maaharimist võimaldada, kuid ametiasutuste vastutulematuse tõttu jäi kavatsus pooleli.

Vaheaegadel käidi ka ühinguid instrueerimas ja liidu tegevusest aru andmas. V. kongress otsustati pidada 9. mail 1925.

V kongress astus kokku peale erakordseid olusid, nagu kommunistide 1. detsembri mäss jne., mis jättis suurt mõju töölisorganisatsioonide senise elule. Kuna trükitöölised olid juba aegsasti tagasi tõmbunud aktiivsest poliitilisest tegevusest, siis ei ulatanud ka riigivalitsuse puhastustöö liiduni, nagu see teiste töölisorganisatsioonide juures sündis. Nii võis ka liit oma erakorralist kongressi takistamata pidada. Kongress kestis 2 päeva. Juhatasid J. Antje ja L. Nugin. Protokollisid J. Saar ja J. Kraan ja J. Ode. Kongress oli esitatud 30 saadikuga. Liidu juhatusel valimisi seekordsel kongressil ei olnud. Aruandest võiks märkida järgmist: Praegune juhatus algas oma tegevust 24. aug. 1924. Juhatus oli moodustatud pea terves koosseisus uuea, sellepärast tuli algada vana tööd uuest otsast; hakati seadma üles sihte ja otsima abinõusid IV Eesti Trükitöölise kongressi otsuste elluviimiseks. Käidi majandusepoliitilist rada ja hoiduti riigipoliitilistest küsimustest. Selle tagajärjel ei jätnud 1. detsembri sündmused Eesti Trükitöölise Liidu ja ühisuste peale oma jälgi ja tegevust võidi jätkata, kuigi need sündmused terve ühiskonna peale rõhuvalt mõjusid.

On püütud teostada igapidi IV kongressi otsuseid: on amnesteeritud boikoti all olevad töölised; on peetud ühendust välisilmaga, eriti Rahvusvahelise Sekretariaadiga ja Soomega; on jõutud välja anda oma häälekandja 5 nrit, mis raskusi sünnitas eriti toimetuse vilumatuse, kaastöölise puuduse, kui ka õigete andmete kohtadelt mittesaamise tõttu. On lodud Esperanto osakond, mille kaudu on loota saada välismailt rohkel arvul teateid, sest häälekandjat

Tartu Trükitöölise Ühingu juhatus.

*I reas: Georg Lind (laekur), Villem Ploom (esimees), Johannes Jääger (sekretär)
II reas: Gustav Raamat (abilaekur), Otto Steinbach (revisjonikomisjoni liige),
Oskar Koplus (abiesimees). Pildilt puuduvad: Aleksander Assor ja Armin Ilves.*

saadetakse praegu välismaile 36-de punkti.

Paarikuulise tegevuse järele tuli kibe palgavõitlus, mis nõudis Liidu juhatuselt rohkem tööd ja vaeva. Tagajärjed olid kehvad, sest üldine majanduseline kriis oli kujunenud sedavõrd teravaks, et võimata oli midagi läbi viia. Töö olukord läks päev-päevalt viletsamaks; tekkisid töötatöölise hulga, ning see asjaolu tõi Liidu juhatusel uusi raskusi. Tuli hakata otsima väljapääsu halvenenud seisukorrast, ning mõne töötaliikme soovivaldusel korraldati häälekandja kaudu ankeet väljarändajatele. Soovijaid oli 20 inimese ümber, kes soovisid välja rännata enamalt jaolt Venemaale; oli ka neid, kes soovisid välja rännata Saksa- ja isegi Ameerikasse, kuid üksikud, ja pealegi ei leidnud Liidu juhatus mingisuguseid võimalusi nende, soovijate, nõudeid rahuldada, sest üleilmiselt oli trükitööstuses raske ajajärk, kus üks liit teise järele rasket majanduslike võitluse ajajärku oli sunnitud läbi tegema.

Otsustati ellu kutsuda Eesti Trükitöölise Liidu hoolekodu ja suvekolonii, missugune ettevõtte töötatöölisest saaks ellu viidud kõigi Eestis töötavate trükitöölise hea-

tahtliku kaasabiga. Oidi arvamusel, et selles küsimuses peaks seisma ühtlustav side, mis kõigile trükitöölisetele ühevõrra tähtis, sest igaüks, kes meist ei teeniks päevapalka, ei või ennast ometigi iseseisvalt oma vanaduse ja invaliidsuse korral kindlustada. Seda on näidanud Eesti trükitöölise ühisuste kahekümne aastane praktika, on näidanud meist kaugele seljataha jäänud tsunfti ajajärk, kus veel riigiseadused trükitöölisi, kui kõiki käsitöölisi eriliselt kaitsesid, kus aga siiski arusaamisele jõuti, et üksikuile, ilma oma ametivendade kaasabitametigi eluvõimalused äärmiselt maha kärbitakse ja ainukeseks sotsamate tingimuste loomiseks ametivendade otsekohene kõige ligidasem omavaheline läbikäimine ja teineteise vastastikune aitamise mõjuva tegurina väljendus. Selle küsimuse elluviimine ei olnud otsustamist leidnud IV Eesti trükitöölise kongressi poolt, kelle isikliste näpunäidete järele praegune juhatus toimis.

Kokku on seatud läinud kongressi otsuse põhjal E. T. Liidu muudetud põhikirja ja kokku kutsutud erakorraline kongress.

Liidu juhatusel tööd on takistanud järgmised asjaolud: 1) Liidu aine-

ORGANISATSIOONILINE ELU.

August Rebane 50-aastane.

Sündinud 26. (13.) aprillil 1885. a. Tartumaal, Aksi kihelk., Sootaga vallas. Õpilaseks astunud Tartus Aadu Grenzsteini („Oleviku“) trükikotta 1899. a. 1904. a. peale õppeaja lõpetamist, matkanud Soome, kus töötanud Helsingis Senati ja hiljem „Hels. Uusi Kirjap. o/y“ („Helsingin Sanomate“) trükikojas. 1908. a.

siirdunud Tallinna A. Pert'i, nüüdse „Tall. Eesti Kirjast.-ühisuse“ trükikotta, kus töötab peale väikeste vaheagade, nagu sõjaväljal olekul ja sekvestriaegse „Kalla“ ja „Ühiselu“ trükikodades töötamise, praegugi. Ametiühisuse liige olnud 1904. a. alates Helsingi Trükiteol. Ühingus, Raamatutööst. Tööt. am.-üh. ja Tall. Trükiteol. Ühisuses.

A. Rebane on muuseas ka ETL'i rinnamärgi autor.

Soovime juubilarile ta tähtpäeva puhul edukat tegutsemist nii omal tööalal kui ka ametiühingulises tegevuses.

Tallinna TTÜ kultuurtoimkonnast.

Tänavuse aasta peakoosoleku otsusel kutsuti jälle ellu Tallinna Trükiteoliste Ühingu juures Kultuurtoimkond.

Kultuurtoimkond näib omi kohustusi võtvat täie tõsidusega ja töötahetega. Lühikese aja jooksul on kutsutud ellu jalgpallimeeskond, kes Trükiteoliste Liidu juubelpäeval Tartu Trükiteoliste meeskonnaga jõudu läheb proovima. Kas nüüd küll „karikas“ Tartu meestelt ära tuuakse, on teadmata, aga kanged mehed püütakse kõigiti olla.

Soome ametivendadele on juba teatatud, et tahetakse neile jaanipäeval

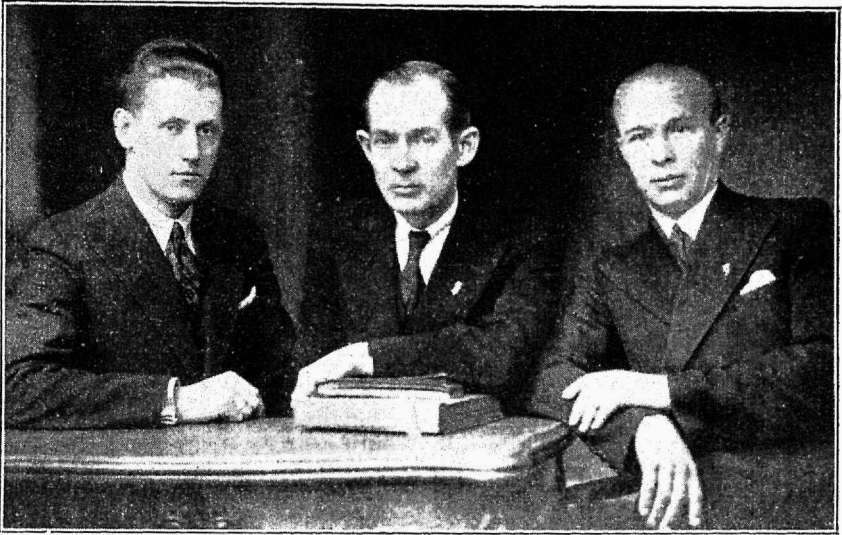
seisukord, mis ei luba teha organiseerimistööd täies ulatuses; 2) mitte korralik teadete saamine kohtadelt; 3) juhatuse liikmete vilumatus oma tegevusele ja 4) Liidu ühise organiseerimisinstruktori, ajalehetoiemataja ja asjaajaja oskamatus omal uuel elukutsel intensiivset tegevust väljendada. Ei ole suudetud siimaale leida sellele kohale vastavat isikut, kes seisaks ajanõuete ja oma organisatsiooni kandval kõrgusel ja E. T. Liidu juhatuse ootab omalt ühiskonnalt näpunäiteid uue teguvõimsama kandidaadi suhtes.

Juhatus koosolekuid on peetud kokku 19. Neist ülemaalisi 6 ja kohalisi 13.

Revisjoni komisjoni esimees A. Schönberg annab aru revisjonikomis-

joni tegevusest teatades, et kassat on revideeritud korralikult ja kõik on leitud korras olevat.

Peale kongressi astus juhatusest välja A. Leekar, asemele tuleb V. Velart. Liidu juhatusel tuleb palju tegemist teha väljarändajate küsimusega kuna soodustatud tingimuste tõttu reisufondist hakkab palju trükiteolisi välismaile ära sõitma parelliidu asjaajaja J. Rebane siirdub Brasiiliasse ja tema asemele kutsutakse H. Leht mets. Aeg möödub kuni VI kongressini juhatuse liikmete tagasiastumisega ja uute kandidaatide juure kutsumisega ilma et oleks palju suudetud ära teha. Eelolevale kongressile esitati põhikirja muutmise kava samuti ka reisufondi põhimäärused. (Jürgneb.)

Viljandi Trükitöölise Ühingu juhatus.

Vasakult: Arnold Kiss (sekretär), Osvald Koseste (laekur), Johannes Laos (esimees).

külla sõita. Näidaku siis meilegi seda nõiavärki, mille varal nad omale said kuuekordse maja. Küllap võtame õpetust — ootab meilgi puhkekodu ja maja.

Puhkekodu pärast tahetaksegi sõita Aegviitu, sinna kuhu Liidumehed on mõõtnud puhkekodu krundi. Kui raudteevalitsus korraldab odavahinnalise huvirongi Aegviitu siis ollakse kohe platsis.

Mis veel kõik on tulemas, kes seda teab. Mehed muudkui peavad aga nõu ja koosolekuid täie kvoorumiga, käivad ringi tõsiste nägudega ja kui aga seltsimehed-ametivennad järgi tulevad, küllap siis jällegi täistöö käib Tallinna Ühingus.

Olgu veel teada, et omavaheline koosviibimine 16. juunil Tallinnas on Kultuurtoimkonna korraldada. Kui sääli kõik hästi pole, ega siis väga kurjaks maksa saada. Teinekord ju tehakse paremini.

ETL juubeli puhul

kavatseb Tartu Trükitöölise Ühingu spordiring korraldada Tallinnas jalgpallivõistluse. Vastasteks on kutsutud Tallinna trükitöölised-jalgpallimehed. Tall. Tr. Ühingu kultuurtoimkond on seetõttu astunud samme jalgpallimeeskonna koostamiseks, kusjuures

selgus, et jalgpallimehi leidub küllaldaselt. Nii võime juubelipäeval näha esimest trükitöölise jalgpallivõistlust.

Koosviibimine

korraldatakse peale volikogu koosolekut 16. juunil s. a. Osa võtavad volikoguliikmed, ETL juhatus ja TTÜ liikmed. Kuna juubeli puhul on oodata ka Pärnust ning Tartust ekskursioone Tallinna, siis kujuneb juubelipidustustest osavõtt elavaks.

„Päevalehe“

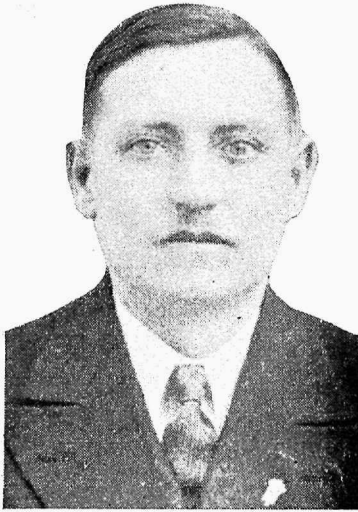
trükikojas anti tööliste ettevõtte puhtakasust (80.000 krooni) iga töölisele 1 nädala palk ergutuseks. Ilma jäid sellest need töölisel, kes tulid ajutiseina tööle, või kes ei ole kauemat aega ettevõttes teeninud.

Korjandus

pandi toime trükikodades vanaealise trükitöölise J. Peterselli toetamiseks möödunud pühadeks. Korjandus andis sisse 50 krooni ümber.

R. Tohver & Ko trükikoda

on tellinud rohkesti juure kirjatähti, umbes 10.000 krooni ümber.

Eduard Lään 25 a. ametijuubel.

2. mail 1935. a. mälestas Viljandi Trükitöölise Ühingu liige, kirjajaladu ja Ed. Lään oma 25 a. ametijuubelit.

Õppimist alustas ta 2. mail 1910. a. Viljandis, A. Töllasepa trükikojas, kus aga õppeaega ei lõpetanud, vaid läks poole õppeaja pealt E. Hundi ja A. Sammuli trükikotta üle oma eriala täiendama, kus ka õppeaja lõpetas.

Ed. Lään on ka ametiühingu tööst ja tegevusest osa võtnud, olles ühingu juhatuse, revisjoni-komisjonis ja kultuur-toimkonnas. Praegu on juubilar kultuur-toimkonna esimees.

V.T. Ühingu nimel andis juhatuse juubilarile üle auaadressi ja kaastööliste poolt austati juubilarit tema tähtpäeval kingitusega.

Lugupeetud ametivennale soovime raugemata püsivust ja edu, igapäevases töös ja ka ühingu tegevuses, ning et seda püsivust veel kauaks jatkuks!

Viljandi Trükitöölise Ühingu üldkoosolek.

7. aprillil s. a. pidas Viljandi Trükitöölise Ühingu oma korralist aasta-üldkoosolekut. Koosolekut juhatas Th. Jürgenson ja protokollis Arn. Kiss.

Juhatuse tegevuse aruandest selgub, et juhatuse pole midagi peale hariliku jooksva- ja kantsleitöö suutnud ära teha.

Kassa aruanne, milles: arvete läbikäik 1934. a. bilanseerub 8.912,71 s. ja saldo — 2.056,57 snt., kulude ja

tulude arve — 389,93 snt., arvete seis 31. detsembril 1934. a. on tasakaalus 1.887,56 snt. Aruanne, mis revisjonikomisjoni poolt revideeritud ja õige leitud, kinnitatakse üldkoosoleku poolt.

Kultuurtoimkonna aruandest selgub, et on korraldatud ja täiendatud raamatukogu ning raamatukogu on leidnud elavat tarvitamist. Raamatukogus on praegu üle 300 köite.

Töötaolekuabi normid kinnitatakse järgmiselt: 1. kategooria liikme maksu maksjatele 9 kr. nädalas, 2. — 8 kr., 3. — 7 kr., 4. — 6 kr. ja 5. — 5 kr. nädalas.

Surma puhul otsustatakse maksta liikme matuse kuludeks 50 kr.

Ühingu juhatuse valitakse terves koosseisus tagasi, kuhu kuuluvad: Joh. Laos, Arn. Kiss, Osv. Koseste (Goeschel). Kandidaatideks jäid: Joh. Kisa, Ed. Ruul ja Th. Jürgenson.

Revisjonikomisjon valitakse samuti endine tagasi, kuhu kuuluvad H. Sammuli, Th. Jürgenson ja Edm. Kaup.

Kultuurtoimkonda valitakse: Ed. Lään, Arn. Tähiste (Tischler), Art. Kull ja Hilda Ruul.

1935. a. eelarve võeti juhatuse poolt kokkuseatud kujul, vastu mis bilansseerub 600 kr. O.

Viljandi Trükitöölise Ühingu

juhatuse liikmed jagasid omavahel ametid järgmiselt: esimees Arnold Kiss ja laeaur Osvald Koseste.

Korralised juhatuse koosolekud peetakse iga kuu teisel ja neljandalal teisipäeval kella 18 alates, erakorralised koosolekud — tarviduse järele.

V.T.Ü. Kultuurtoimkonna liikmed jagasid omavahel ametid järgmiselt: esimees Eduard Lään, sekretär Arnold Tähiste, laeaur Artur Kull ja ametita Hilda Ruul.

Raamatukogu avatunnid on igal teisipäeval kella 17,15—17,45, väljaarvatud pühad.

Võru-Petseri

trükitöölise ühingu asutamine nihkub. Vastav põhikiri on välja töötatud ja esitati mõne nädala eest siseministeeriumile registreerimiseks. Kohtadel valitseb elav huvi uue ühingu vastu.

Esimesed eesti ajalehed.

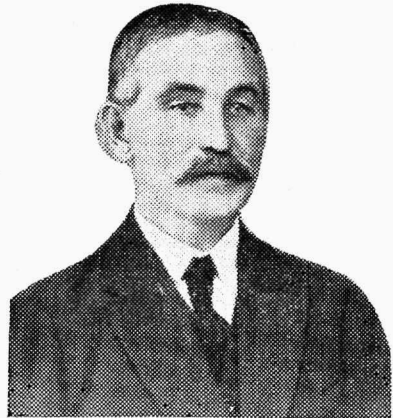
Kirjutanud *O. Thomson.*

1880. ja 1890. a. vahel ilmusid Tallinnas Lindfors'i pärijate trükikojas „Maa-valla Teataja“ ja „Tallinna Sõber“. Esimene oli ametliku ilmega leht, teine aga mõisnikkude häälekanjana ja seda jagati hinnata truidele teenijatele. Viimasel oli õige vähe lugejaid, kuid siiski ilmus ta kümnekond aastaid Eichorni surmani, kes lehte toimetas.

1884. a. hakkas ilmuma suurim poliitiline ajaleht „Virulane“ J. Järve toimetusel. Kui vanem õpipoiss läks Lindfors'i juurest „Virulast“ lauduma. Leht hakkas hästi minema, eriti peale „Sakala“ (Viljandis trükitud) hingusele minekut. Järv muutus jõukaks meheks ja hakkas palku kärpima töölistel, asetades väljaõpinud töölisel õpilastega.

Umbes samal ajal hakkas ilmuma teine leht „Valgus“, mida trükiti Rakveres Kuusi trükikojas. Lehe väljaandja Kõrv maadles rahaliste raskustega ja ei suutnud omi kohustusi täita. Kord olid lehemüüjad poisid lehe aadresside poognad trükikojast üle löönud ja maha müünud Kullasepa tänaval asuvasse vorstipoodi. Kõrv'ile andis hulk tööd päästa need aadressid vorstikaupmehe küüsisist.

Kõrv konkureeris tublisti Järvega ja kasutas omi suhteid ametlikkude ringkondadega. Valitsuse poolt tuli korraldus 1888. a. kevadel „Virulane“ ja tema trükikoda kinni panna. Sügisel hakkas „Valgus“ ilmuma Mathieseni trükikojas. Kõrvist on mälestus kui närvilisest inimesest ja ta kepp keerles nii mõnigi kord õhus, otsides ohvrit.

Kord oli murdja Tambeck midagi valesti murdnud. Kõrv tuli vihasele trükikotta ja hakkas kärkima ning tahtis murdjat lüüa. Tambeck ütles külma rahuga:

— Oodake natuke, hra Kõrv, tulen kohe tagasi.

Läks masinatuppa, võttis seal paraja puuroika, siirdus murdmis-
tuppa ja lausus:

— Soo, nüüd hakkame peale.

Kõrv oli araks tehtud ja läks uksest välja.

„Valgus“ hakkas jalad alla saama, võttes „Virulase“ lugejad üle. Kõrv muutus jõukaks, asutas endale trükikoja Karja tänaval (nüüdne Paalmani trükikoda).

Nagu hiljem kuulsin, oli ta šveitsis kusagil närvihaigete sanatooriumis surnud.

Pilk minevikku.

A. Serben.

1906. a. pärast rahutuste vaibumist sõitsin Peeterburist Riiga. Häckeri juures tööle asudes küsis Häcker:

„Kui palju Teie viimati palka saite?“

Mina vastasin: „Kaksteistkümmend rubla nädalas.“

Selle peale ütles Häcker: „Selle palgaga võite jälle tööle asuda, aga enne peate Teie politseimeistrilt tun-

nistuse tooma, et Teil õigus on Riias töötada.“

Politseimeistri kantseleis öeldi mulle: „Meilt ei ole niisugust määrust välja antud. Minge oma jaoskonna priistavi juurde ja rääkige temaga.“

Priistav vaatas passi läbi ja ütles: „Ma ei saa aru, mis tunnistust või töölua Teie peremehed nõuavad. Teie pass on korras ja Teil on õigus

igalpool töötada. Ütelge oma pere-meestele minu nimel, et nad „durak“ on.

Nii siis kaotasin ühe tööpäeva. Teisel hommikul läksin Häckeri kontorisse ja ütlesin:

„Priistav käskis ütelda, et Teie kõik „durakid“ olete, sest kui pass korras on, ei ole mingit töölubava vaja...“

Kokkuhoidlikumad ja kavalamad kolleegid asutasid omale hoiu- ja laenukassad. Neid oli Häckeri juures kolm. Esimesse makseti 1 rubla nädalas ja võeti laenajailt 2 kopikat nädalas; teise 50 kopikat ja laenuna 5 kop. rublalt; kolmandasse 20 kop. ja laenuna 10 kop. rublalt nädalas. Nii siis pidid kergemeelsed laenajad üpris kõrgeid protsente maksuma ja selle peale vaatamata olid kassad alati tühjad...

Ühel esmaspäeval palgapäeval ütlesin vanale faktorile Josef Wagnerile, kelle hüüdnimeks „Hall eesel“ (grauer Esel):

„Õelge kontorisi härradele, kui nad mulle tänasest päevast alates 1 rubla nädalas palgalisa ei anna, siis lahkun siit kahe nädala pärast.“

Wagner vastas: „Väga hea!“

Järgmisel esmaspäeval oli 1 rubla sõna lausumata juurde lisatud.

Pool aastat hiljem nõudsin jälle palgalisa ähvardusega vastasel korral kahe nädala pärast sealt lahkuda. Ka seekord anti mulle sõnalasumata 1 rubla nädalas lisa Kolleegid nimetasid mind „palga üleskruvi-jaks“, aga ise ei julgenud nad seda teha.

Juba 1895. a. Liivimaa kubernerilt Sinovjevilt ilmus määrus revolutsiooniliste lendlehtede trükkimise suhtes, mille tagajärjel kõik Liivimaal asuvad trükikojad inspeksiooni alla kuulusid. Nii oli vastava karistuse ähvardusega kõvasti keelatud igasuguseid teadaandeid, üleskutseid, lendlehti jne. tsenseerimata trükkida.

Riia trükikodade inspektoriks määras kuberner vana J. W. Jannseni vanemat poega Harry. Ta oli tol venestamise ajal juba kubeneri juures „iseäraliste asjade ametnik“ ja ka Riia saksakeelsete ajalehtede tsensor. Ta oli liiga kõrk ja auahne isik, kes ajalehtede toimetajatele, trükitoostureile ja ka -töölisele tõeliseks nuhtluseks oli...

Sama trükikodade inspektori Harry Jannseni juures pidid endid kõik

Riias töötavad trükitoölised registreerima ja said temalt sellekohase tööloa tunnistuse. Ilma selle tunnistuseta ei tohtinud trükitoosturid kedagi tööle võtta. Tema kantselei asus kubeneri lossis ja ta kõnetund oli ainult ükskord nädalas esmaspäeviti kella 9—10.

Minul õnnestus temaga teistkordsel esmaspäeval kokku saada. Ma andsin talle passi ja tunnistused ning seletasin, et ma Tartus Laakmanni juures tema isalt väljaantavat „Eesti Postimeest“ ladunud ja murdnud olen. Siis muutus ta juba lahkemaks ja andis loatunnistuse.

1906. a. kindralkubeneri Möller-Sakomelsky valitsemise ajal vallandati Harry Jannsen oma kohtadelt ja tema asemele määrati noor parun A. v. Plato. See oli igatahes, kuigi parun, trükitoölise suhtes lahkem ja vastutulelikum isik.

Aasta pärast seda ütlesin jälle J. Wagnerile: „Teatage härradele kontorist, et ma kahe nädala pärast siit lahkun!“ Palgalisa ma seekord ei nõudnud. Teisel päeval kutsus Häcker mind oma kabinetti ja ütles: „Teie olete oma koha üles öelnud. Aga õelge mulle, millisel põhjusel? Kui see palgaküsimus on, siis võin ma Teile juurde lisada.“

Mina vastasin: „Täna, härra Häcker, seekord ei ole see küll palgaküsimus. Minu naisele ei meeldi Riia elu ja ta igatseb Peeterburki tagasi.“ Selle peale ütles Häcker: „Kui see nii on, siis ei ole midagi parata. Aga kui Teie jälle Riiga peaksite tulema, siis astuge kõige esmalt minu juurde sisse.“ Ja nii siis lahkusime üksteisele sõbralikult kätt ulatades.

Tallinna Trükitoölise Ühing

ja

Eesti Trükitoölise Liit

asuvad nüüd uutes ruumides

Tallinn, Lühikejalg 6

Palume ühinguil silmaspidada ülalnimetatud asukohta

Lühidalt välismailt.

Sveitsis pikendati kollektiivleping ühe aasta võrra edasi — nimelt 28. veebruarini 1936. Ettevõtjate hulgas kujunes kaks fronti, millest üks tahis näha kollektiivlepingu uuesti sõlmimisel palkade alandust. Et aga see vool vähemusse jäi, siis ilmestab see ettevõtjate arusaamist asjatute töökonfliktide ärahoidmisel, mis võivad palju vapustusi kaasa tuua trükitööstuses.

Tööpuuduse kohta maailmas on rahvusvahelisel tööametil kokku seatud vastav statistika. Andmed on võetud detsembrikuu kohta 1933. ja 1934. a.

Tööpuuduse vastu sünduslikult kindlustatud maades:

	Detsember 1933	
Saksamaa	3.714.646	20,3%
Inglismaa	2.308.779	17,9%
Austria	300.477	27,0%

	Detsember 1934	
Saksamaa	2.352.662	12,7%
Inglismaa	2.122.299	16,4%
Austria	275.116	25,1%

Vabatahtliku kindlustusega maad:

	Detsember 1933	
Belgia	146.988	14,5%
Taani	89.948	25,7%
Holland	151.021	29,6%
Tschehhoslovakkia	213.753	14,3%
Sveits	75.700	14,7%

	Detsember 1934	
Belgia	173.368	18,0%
Taani	85.106	22,7%
Holland	158.254	32,6%
Tschehhoslovakkia	217.741	15,5%
Sveits	71.000	13,7%

(Protsentide osas toodud arvud näitavad, et iga nimetatud maa 100 tööliste kohta on töötuid protsentides näidatud arv.)

* * *

Suur töötute arvu kahanemine Saksamaal võiks kirjutada mitmesuguste mõjude arvele. Eestkätt võib seal leida põhjusteks noortööliste asetamist töölaagritesse, kus palk on kaugelt alla vabatuuri palka, teiseks aga on Saksamaal ettevalmistused eeltulevate sündmuste puhul, mistõttu tööstused (keemia, puu, raua jne.) töötavad täie koormatusega.

Taanis on sotsialistlik valitsus teinud pingutust tööpuuduse vähenda-

miseks, viies endise 25,7%-ti 22,7% peale.

Tschehhoslovakkia vastuoksa on näitanud tööpuuduse kasvu. Olgu juure lisatud, et seal on koalitsioonivalitsus, millest võtavad osa ka sotsiaaldemokraadid.

Ametiühinguline ajakirjandus näitab laienemise suuna. Kui senini ilmus ainult „Töölise Hääl“ E. T. Keskliidu väljaandel, siis on nüüd „Trükitöölise“ ETL'il ja sadamatöölised andsid välja esialgu ühekordselt ajalehe kaustas „Sadam'at“. Viimane (veebruarikuu) „Töölise Hääl“ anti välja tekstiiltöölise erinumbrina.

Rahvusvahelise tööbüroo juhatus on moodustatud kaheksast suurtööstuse maadest. Nii kuuluvad suurtööstuse maade hulka kärgmised maad: Inglismaa, Põhja-Ameerika ühendriigid, Prantsusmaa, India, Jaapan, Saksamaa, Itaalia ja Venemaa. Varemalt kuulusid sellesse nimestikku ka Belgia ja Kanada, kuid Ühendriikide ja Venemaa tulekuga tööbüroosse kukkusid nad direktoriumist välja.

„Times“ 150-aastane. 1785. aastal asutas keegi mr. John Valter Londonis „The Daily Universal Register“ ajalehe, mille hiljem nimetas ümber „Times“ (Ajad). Nüüd on leht võrsunud suuremaks üle maailma. Ja seda mitte tiraashi, kui sisaldavuse poolest olles üle ilma parimini toimetatud. Tiraash on temal 200.000.

Tshehhoslovakkias ilmub aastas 408 miljoni eksemplari ajalehte. See arv näitab võrreldes eelmise aastaga tagurpidi minekut. Nagu asjatundjad seletavad, on see tingitud sellest, et lugejate ostujõud on vähenenud, samuti on uudiste mõttes võistlejaks ajalehele muutunud raadio, kes toob tähtsamad päevauudised juba aegsasti ära.

Trükivea parandus.

„Trükitöölises“ nr. 3 — 30. aprillist 1935. a. sõnumis: „Nimede eestitamisi Viljandis“ on trükitud: Osvald Goeschel soovib uueks nimeks Kaseste — peab aga olema Koseste.

Mõnda ladumistehnikast.

Kuigi masinaladumine on üldiselt kõrvale surunud käsiladu, siiski on veel palju töid, mida saab teostada ainult käsitsi ladudes. Seepärast on huvitav vaadelda kirjade kõrgust, mis kõige paremini sobiks käsiladujaile. Viimasel ajal on Venemaal huvitatud olnud sellest, kas võiks kirjalala kõrgust kuidagi vähendada, kuna seega oleks kokkuhoitud kirja valamiseks vajalik tina. Selleks tuli korraldada katsed, võttes katsealusteks vilunud käsiladuja.

Küsimus asetati järgmiselt: kas väheneb käsiladuja tööviljakus, kui kirjalala kõrgust viia allapoole? Selleks telliti Politgraftrestist (Moskvas) ladutähti, millele jalakõrgused olid 25,08, 22, 21, 20, 19 ja 18 mm. Katset peeti juuni ja juuli kuu 1934. a., alates kõrgemate sortidega. Muidugi olid need katsed nii korraldatud, et ladujal ei tarvitseks end üleliia pingutada ja samuti anti ka aega harjuda vähendatud kõrguste kirjadega. Kiri oli akadeemiline korpus. Igast liigist tuli laduda 140 rida või 7980 kirjatähte, väljaarvat. 25,08 mm kõrgune kiri, mida laoti 150 rida, tähtede arvuga 8550.

Tagajärjed osutusid järgmisteks: Kiri, jalakõrgusega 25,08 mm, jõuti tunnis laduda 2208 tähte; 22 mm kiri andis tunnis 2190, 21 mm — 2166, 20 mm 2118, 19 mm — 1956 ja 18 mm kirja jõuti tunnis laduda 1806 tähte. Nagu sellest katsest nähti, on suure tähtsusega käsiladumise juures kiri, mida võib näppudega kergem haarata ja millel on teatud jalakõrgus.

Praegu tüüritakse Venemaal selle poole, et määratakse kindlaks kirjatähe jalakõrgus erandita iga tähevalamise tööstusele ja trükikodadele 25,08 mm pealt 25 mm-le. Kirja vahematerjal oleks kõrgusega 20 mm.

Kui kõrge on maailmas kiri.

Kirjatähtede kõrgus (kirjatähe alusest kuni tema märgi ülapinnani) ei ole ühtlustatud kusagil maal. Kuid selline nõue kirjatähtede kõrguse kindlaksmääramiseks oli seevõrd tungiv, et juba XV aastasajandil Gutenberg oskas valada tähti kindlaksmääratud kõrguse alusel. Edaspidi iga trükikoda valas ise endale soovitava kõrgusega tähti. Üldiselt kirjade kõr-

gus kõikus 62 punktist kuni 70 punktini (1 punkt = 0,3759 mm). Pariisis püüdsid 1737. a. suuremad tähevalamise töösturid määrata kirja kõrguse 63 punktile, mis ka levis teistesse maadesse, kuid siiski ei leidnud standardiseerimist. Saksamaal leidub praegugi veel kirje kõrgusega 66 punkti — n. n. leipzigigi kõrgus, 70,21 punkti — frankfurdi kõrgus jne.

Siiski püüti ülnimetatud maai kirja kõrgust allapoole viia kuni 62,7 punktini. 1904. a. kinnitas vastav komisjon kirja normaalseks kõrguseks 66% punkti (23,566 mm 16,25°C juures). See kõrgus on nüüd Saksamaal kõige rohkem levinud.

Inglismaal ja Ameerikas on valitsevaks kirjake kõrguseks 61,999 punkti (23,317 mm). See kõrgus on ka ladumismasinatel valatud ridadel.

Mis puutub aga kirjade vahetäite materjali kõrgusesse, siis kõigub see 52 punktist 60 punktini, vastavalt kirjade kõrgusele.

SSSR trükitoöstus.

SSSR ametiühingute keskkliit kinnitas 3 sektiiooni asutamist Kesk- ja Lõuna-Venemaa graafilises tööstuses. Need on: 1) Offset- ja sügavtrüki trükijaile, 2) masinaladujaile ja 3) rotatsioonil trükijaile.

Mai-juuni kuude jooksul Harkovi poligraafiline instituut laseb välja seimesse lennu inseneri graafikatöö alal. SSSR paneb suurt rõhku oma graafiliste toodetele, valmistades ette ka vastavaid spetse.

Jagoda nimeline masinatehas valmistas märtsis uued litograafia lame-masinad, samuti ka rotatsiooniline valumasin-automaadi tüüp „Winkler“. 1935. a. Üldse valmistatakse 10 litograafiamasinat ja 7 valu-automaati.

Moskva KPG tehas lõpetab praegu masinate ehitist tüüp „Tip-Top“. Neid tahetakse üldse valmistada 50—100 tk.

Jagoda tehas tahab toodelda samuti ka raamatu- ja ajakirjadetrüki rotatsiooni. Kõik kavand on koostatud omamaalaste inseneride poolt ja erinevad oma tehniliste täienduste poolest välismaalistest.